

KRONIKA WYDARZEŃ (LIPIEC – GRUDZIEŃ 2013 R.)

WENEZUELA – AZYL HUMANITARNY DLA EDWARDA SNOWDENA

5 lipca prezydent Wenezueli Nicolás Maduro wydał zgodę na przyznanie azylu humanitarnego 30-letniemu Edwardowi Snowdenowi. Snowden to były pracownik amerykańskich służb wywiadowczych oskarżony przez USA o ujawnienie tajnych informacji dotyczących inwigilacji elektronicznej prowadzonej przez amerykańskie służby specjalne. Prezydent Maduro oświadczył: „Jako szef państwa i rządu Boliwariańskiej Republiki Wenezueli postanowiłem zaoferować młodemu Amerykaninowi Edwardowi Snowdenowi azyl humanitarny, by mógł żyć bez prześladowań ze strony amerykańskiego imperium”. Od 23 czerwca do końca lipca Snowden przebywał w strefie tranzytowej moskiewskiego lotniska Szeremietiewo. Na liście państw latynoamerykańskich, do których Edward Snowden skierował wniosek o azyl, poza Wenezuelą, znalazły się również Boliwia, Brazylia, Ekwador, Kuba i Nikaragua. Zgodę na przyjęcie Snowdena wyraziły Wenezuela, Nikaragua i Boliwia. Sam zainteresowany nie podjął ostatecznej decyzji, a 1 sierpnia 2013 roku otrzymał azyl tymczasowy na rok w Rosji i mógł opuścić lotnisko Szeremietiewo.

MEKSYK – ERUPCJA WULKANU

Od początku lipca 2013 roku wzrosła gwałtownie aktywność wulkanu Popocatepetl – drugiego pod względem wysokości szczytu w Meksyku (5 452 m n.p.m.) i jednego z 14 czynnych w tym kraju wulkanów. Według informacji Krajowego Centrum Zapobiegania Katastrofom (Cenapred) system monitorujący wykrył w tym okresie ponad 90 aktywności wulkanu pod postacią emisji gazów i pyłów oraz lekkie trzęsienia ziemi. Z tego powodu od początku lipca utrzymuje się duże zagrożenie dla ruchu lotniczego odbywającego się ze stolicy kraju – Meksyku D.F. oraz z pobliskich miast – Toluکی i Puebli. Z powodu obecności dużej ilości pyłów wulkanicznych odwołanych zostało niemal 200 lotów w lotniska w stolicy kraju, a 12 lipca lotnisko w Puebli zostało całkowicie zamknięte.

EKWADOR – ERUPCJA WULKANU

W połowie lipca Narodowy Sekretariat Zarządzania Kryzysowego (SNGR) w Ekwadorze ogłosił podwyższony stopień zagrożenia tzw. „pomarańczowy alarm” (poprzedzający ewakuację) ze względu na wzmożoną aktywność, położonego w środko-

wych Andach, około 140 km na południe od Quito, wulkanu Tungurahua (5 016 m n.p.m.). W tym czasie doszło do gwałtownej erupcji, w trakcie której z krateru wydostawały się bomby wulkaniczne, popioły i pyły oraz inne materiały piroklasyczne wyrzucane na wysokość nawet 8 km, zaś słup dymu osiągnął wysokość 5 km. Ponadto Instytut Geofizyczny poinformował o licznych, choć lekkich wstrząsach sejsmicznych w pobliżu wulkanu. Wzmrożona aktywność wulkanu datuje się od roku 1999.

MEKSYK – UJĘCIE PRZYWÓDCY KARTELU NARKOTYKOWEGO LOS ZETAS

16 lipca rząd Meksyku potwierdził informację o aresztowaniu głównego przywódcy kartelu narkotykowego Los Zetas, 40-letniego Miguela Angela Treviño. Zatrzymanie, do którego doszło 15 lipca, odbyło się bez użycia broni. Treviño, znany pod pseudonimem „Z40”, został aresztowany z dwoma współnikami, a policja znalazła w miejscu ich pobytu 2 mln USD oraz osiem karabinów. Zatrzymany jest m.in. odpowiedzialny za egzekucję 265 emigrantów w San Fernando, Tamaulipas. Kartel, któremu przewodził Treviño w ciągu kilku lat przekształcił się w jedną z najpotężniejszych i najbardziej wpływowych organizacji przestępczych w Ameryce Łacińskiej, którego działania i wpływy rozciągały się także na Europę. W zakres jego przestępczych i zarazem krwawych działań wchodzi porwania, wymuszenia, handel żywym towarem. W Meksyku kartel Los Zetas ustępuje miejsca tylko kartelowi z Sinaloa, któremu przewodzi Joaquín Guzmán Loera o pseudonimie „El Chapo”.

PANAMA – ŁADUNEK BRONI NA PÓŁNOCNOKOREAŃSKIM FRACHTOWCU

W połowie lipca władze Panamy zatrzymały na wodach Kanału Panamskiego północnokoreański frachtowiec, który według listów przewozowych transportował dziesięć ton kubańskiego cukru, w rzeczywistości zaś służby celne znalazły pod pokładem broń i sprzęt wojskowy. Kubańskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych przyznało, że wysłało do Korei Północnej m.in. dwa samoloty MIG-21 Bis, 15 silników do tych samolotów, dziewięć rozmontowanych na części pocisków raketowych oraz dwie baterie przeciwlotnicze. Zarówno samoloty, jak i inne elementy uzbrojenia, wyprodukowane w latach pięćdziesiątych XX wieku, zostały wysłane do Korei, według oświadczenia rządu kubańskiego, wyłącznie celem dokonania niezbędnych napraw. Władze Panamy zatrzymały frachtowiec i aresztowały stawiającą opór załogę.

Korea Północna jest objęta embargiem ONZ na import i eksport broni. Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ z czerwca 2009 roku, zaostrzona po trzeciej próbie nuklearnej przeprowadzonej w lutym 2013 roku, zezwala państwom członkowskim na inspekcje wszystkich ładunków północnokoreańskich transportowanych drogą lądową, morską i powietrzną.

KRONIKA

BRAZYLIA – 13. ŚWIATOWE DNI MŁODZIEŻY

W dniach 23-29 lipca odbyły się w Rio de Janeiro 13. Światowe Dni Młodzieży. 28 lipca na mszy zamykającej obchody, którą przy plaży Copacabana odprawił papież Franciszek, zgromadziła się rekordowa liczba 3 mln wiernych. Wśród uczestników uroczystości znaleźli się prezydenci państw regionu: prezydent Brazylii Dilma Russeff, prezydent Argentyny Cristina Fernández de Kirchner, prezydent Boliwii Evo Morales oraz prezydent Surinamu Desire Bouterse. Papież w swojej homilii zwrócił się również i do osób protestujących przeciwko nierównościom społecznym i wykluczeniu społecznemu kobiet oraz par homoseksualnych. Po zakończeniu mszy papież Franciszek ogłosił Kraków, jako miejsce kolejnych, 14. Światowych Dni Młodzieży w 2016 roku. Decyzja była umotywowana chęcią uczczenia pamięci Jana Pawła II.

ARGENTYNA – WYBORY PARLAMENTARNE

27 października odbyły się w Argentynie wybory parlamentarne, w czasie których ponad 30 mln uprawnionych (Argentyńczycy, którzy ukończyli 16 rok życia) wybrało połowę składu izby deputowanych Kongresu na czteroletnią kadencję oraz jedną trzecią składu senatu – na kadencję sześcioletnią. Udział w wyborach jest w Argentynie obowiązkowy (dla wyborców w wieku 18-70 lat), stąd też frekwencja była wysoka i wyniosła 79,24%. Na kandydatów prezydenckiej koalicji pod nazwą Frente para la Victoria głosowało 33,15% wyborców, co zapewniło jej 132 mandaty poselskie oraz 40 – senatorskich. Na drugim miejscu znalazła się centrolewicowa Unión Cívica Radical – 21,38% głosów, co oznaczało 54 miejsca w izbie niższej parlamentu. Trzecią siłą polityczną w parlamencie został, startujący po raz pierwszy w wyborach, centroprawicowy Frente Renovador (17% głosów) zapewnijac sobie 19 miejsc w parlamencie.

Pomimo że koalicja rządzącej prezydent Cristiny Fernandez de Kirchner utrzymała większość w obu izbach Kongresu, wyniki wyborów wskazują na pewien przełom polityczny; główny kandydat na następcę Cristiny Fernández, Martín Insaurralde został pokonany w prowincji Buenos Aires przez przedstawiciela opozycji Sergio Massę i jego nową partię Frente Renovador różnicą aż 12 punktów procentowych. Koalicja rządząca przegrała nie tylko w prowincjach takich jak Buenos Aires, autonomiczne miasto Buenos Aires, Santa Fe, Mendoza, Cordoba, ale również i w Santa Cruz – rodzinnej prowincji byłego prezydenta Argentyny Nestora Kirchnera. Partię rządzącą poparły natomiast prowincje takie jak: La Pampa, Rio Negro i Ziemia Ognista oraz prowincje północne Jujuy, Formosa, Chaco, Santiago del Estero, Tucuman, Entre Rios.

WENEZUELA – RZĄDOWY PROGRAM SPOŁECZNY

W końcu października prezydent Nicolás Maduro powołał do życia Wiceministerstwo Najwyższego Społecznego Dobrostanu Narodu. Zadaniem ministerstwa będzie koordynacja różnorodnych społecznych programów rządowych, w tym walka z analfabetyzmem, poprawa jakości opieki zdrowotnej, wspieranie budownictwa społecznego oraz poprawa sytuacji niepełnosprawnych, osób starszych i dzieci. Powołując do życia nowy resort, Nicolasa Maduro odwołał się do słów swego zmarłego w marcu poprzednika, Hugona Chaveza, który miał niejednokrotnie podkreślać, że głównym celem rządu jest działanie na rzecz zapewnienia dostępu do szerokiej gamy świadczeń społecznych jak największej liczbie obywateli. Maduro zacytował również bohatera walk wyzwoleniczych Simona Bolívara, który w 1819 roku mówił: „najdoskonalszym systemem rządów jest taki, który zapewnia najwięcej szczęścia swoim obywatelom poprzez zagwarantowanie najlepszej ochrony socjalnej oraz stabilizacji politycznej”.

Kilka dni później, w ramach dbałości o szczęście obywateli, Nicolás Maduro prezydenckim dekretem przyspieszył o niemal dwa miesiące obchody świąt Bożego Narodzenia.

KUBA – ZAMKNIĘCIE PRYWATNYCH KIN 3D ORAZ SALONÓW GIER

W początkach listopada rząd kubański, w ramach wprowadzania ładu i porządkowania reform gospodarczych wydał rozporządzenie w sprawie likwidacji wszystkich prywatnych kin 3D oraz salonów gier. W ostatnich latach tego typu działalność cieszyła się ogromną popularnością. Kina i salony gier powstawały w kameralnych warunkach – w kawiarniach i domach prywatnych. Władze uzasadniały swą decyzję faktem, że instytucje te działały niezgodnie z prawem, jako że nigdy nie wydano zgody na tego typu działalność. Ponadto repertuar tych niewielkich kin propagował wzorce północnoamerykańskie, co kłóciło się z linią programową wyznaczoną przez kubańskie Ministerstwo Kultury. Do końca roku zamknięte zostaną również sklepy z odzieżą importowaną, jako że ich właściciele otrzymali zgodę tylko na prowadzenie usług krawieckich.

WENEZUELA – UHONOROWANIE ZMARŁEGO PREZYDENTA HUGONA CHAVEZA

W listopadzie, dzięki specjalnym uprawnieniom przyznanych przez parlament, Nicolás Maduro uzyskał możliwość rządzenia za pomocą dekretów, co miało ułatwić prezydentowi walkę z kryzysem gospodarczym. Ze swoich praw Nicolás Maduro wkrótce skorzystał ustanawiając dekretem prezydenckim 8 grudnia „Dniem lojalności i miłości do najwyższego przywódcy Hugona Chaveza oraz ojczyzny”. Według źródeł oficjalnych data została wybrana ze względu na fakt, że tego dnia rok wcześniej Chávez, po raz ostatni przed swoją śmiercią, wystąpił publicznie. W komunikacie opu-

KRONIKA

blikowanym 5 listopada w *Gaceta Oficial*, Maduro podkreślił zasługi swojego poprzednika: „Udało mu się dokonać transformacji Wenezueli z kraju pogrążonego dwadzieścia lat wcześniej w mrokach kapitalizmu w ojczyznę nadziei”. Oponenti prezydenta twierdzą jednak, że ustanowienie 8 grudnia dniem Chaveza jest politycznym nadużyciem, jako że na ten dzień przewidziane zostały wybory samorządowe.

NIKARAGUA – POPRAWKA DO KONSTYTUCJI W SPRAWIE ZNIESIENIA OGRANICZENIA LICZBY KADENCJI PREZYDENTA

W początkach listopada specjalna siedmioosobowa komisja poselska zajęła się projektem nowelizacji konstytucji, zgłoszonym przez rządzący Sandinistowski Front Wyzwolenia Narodowego (FSLN). Projekt zakładał zniesienie, obowiązującej dotychczas, zasady sprawowania funkcji prezydenta w Nikaragui przez najwyżej dwie kadencje. Przegłosowanie poprawki oznaczałoby, że Daniel Ortega mógłby bez ograniczeń startować w wyborach i w razie wygranej pozostać przy władzy przez wiele lat. 68-letni prezydent Daniel Ortega objął po raz pierwszy najwyższy urząd w kraju w styczniu 1979 roku i pozostawał przy władzy do 1990 roku. W 2007 roku ponownie wygrał wybory i pełni funkcję prezydenta do dziś dnia. Opozycja przestrzega przed takim rozwiązaniem przypominając niechlubne lata dyktatury rodziny Somozów.

W połowie grudnia Zgromadzenie Narodowe, w którym FSLN dysponuje 63 mandatami (do przegłosowania poprawki wystarczyło 56 głosów), przegłosowało poprawkę do konstytucji (64 głosy za) i tym samym Daniel Ortega w roku 2016 będzie mógł się ubiegać o trzecią kadencję prezydencką.

URUGWAJ – LEGALIZACJA UPRAWY, SPRZEDAŻY I ZAŻYWANIA MARIHUANY I KONOPI INDYJSKICH

10 grudnia Urugwaj, jako pierwsze państwo na świecie, zalegalizował uprawę, sprzedaż i konsumpcję marihuany. Już od kwietnia 2014 roku będzie ona legalnie dostępna w aptekach. Prezydencki projekt ustawy trafił do parlamentu w czerwcu 2012 roku, a w grudniu 2013 roku Senat zaaprobował tę ustawę stosunkiem głosów 16:13.

Celem ustawy, według oświadczenia prezydenta José Mujiki, było przejęcie przez państwo kontroli nad zyskami z obrotu marihuaną i produktami pochodnymi. Zgodnie z nowym prawem, obywatele urugwajscy, którzy ukończyli 18 rok życia będą mogli nabywać w licencjonowanych aptekach maksymalnie 40 gramów marihuany miesięcznie. Ilość zakupionego narkotyku będzie kontrolowana poprzez bazy danych, w których zarejestrowani będą wszyscy klienci. Państwo będzie również kontrolować produkcję marihuany – indywidualny hodowca mieć będzie prawo do wyhodowania najwyżej sześciu krzaków rośliny rocznie.

Decyzja rządu wzbudziła liczne kontrowersje. Według przeprowadzonych wcześniej badań opinii publicznej 2/3 obywateli Urugwaju było przeciwnych tej ustawie.

HONDURAS – WYBORY PREZYDENCKIE I PARLAMENTARNE

W wyborach prezydenckich, które odbyły się 24 listopada 2013 roku udział wzięło ośmiu kandydatów. Zwyciężył 45-letni kandydat rządzącej prawicowej Partii Narodowej Juan Orlando Hernández zdobywając 36,89% głosów, zaś jego największa rywalka, kandydatka lewicowej partii LIBRE – Xiomara Castro de Zelaya, żona byłego prezydenta Manuela Zelayi (odsuniętego od władzy w 2009 roku decyzją Najwyższego Trybunału Sprawiedliwości) – zdobyła 28,78% głosów. Na trzecim miejscu, uzyskując poparcie 20,30% wyborców, znalazł się kandydat Partii Liberalnej – Mauricio Villeda – syn Ramona Villedy Moralesa, prezydenta Hondurasu w latach 1957-1963. Frekwencja wyborcza była niska i wyniosła zaledwie 29%.

Opozycja oskarżyła Najwyższy Trybunał Wyborczy o manipulację i zakwestionowała wstępne wyniki wyborów, ogłaszając zwycięstwo własnej kandydatki – Xiomary Castro de Zelayi, która w sondażach przedwyborczych utrzymywała się przez kilka tygodni na pierwszym miejscu. Ze względu na protesty opozycji oficjalne wyniki podane zostały do wiadomości dopiero 12 grudnia, po ponownym przeliczeniu głosów.

W swojej kampanii przedwyborczej Juan Orlando Hernández koncentrował się na kwestiach związanych z zapewnieniem większego bezpieczeństwa obywatelom poprzez zwalczanie przestępczości. Honduras jest krajem, w którym dochodzi do największej w świecie liczby zabójstw (85,5 na 100 000 mieszkańców w roku 2012), zaś wykrywalność sprawców jest niska ze względu na powszechną w kraju korupcję oraz słabość organów państwa.

Uroczyste zaprzysiężenie prezydenta planowane jest na 27 stycznia 2014 roku.

W walce o 128 mandatów w jednoizbowym Parlamencie Hondurasu udział wzięło aż osiem partii. I tak Partia Narodowa zdobyła 48 mandatów, partia LIBRE – 37, Partia Liberalna – 27, centrowa Partia Antykorupcyjna (PAC) – 13, po jednym mandacie zdobyły: Partia Demokratyczno-Chrześcijańska (DCP), Zjednoczenie Demokratyczne (UD) oraz socjaldemokratyczna Partia Innowacji i Jedności (PINU-SDP).

Tego samego dnia Honduranie wybierali również swoich przedstawicieli do Parlamentu Środkowoamerykańskiego.

CHILE – WYBORY PREZYDENCKIE I PARLAMENTARNE

W pierwszej turze wyborów prezydenckich, które odbyły się 17 listopada, faworytką sondaży, kandydatka sojuszu partii lewicowych i centro-lewicowych Michelle

KRONIKA

Bachelet (pełniła już urząd prezydenta w latach 2006-2010) zdobyła 46,70% głosów, zaś na drugim miejscu uplasowała się kandydatka koalicji dwóch partii – Niezależnej Unii Demokratycznej (UNI) i Odnowy Narodowej (RN) Evelyn Matthei (25% głosów).

Na trzecim miejscu znalazł się kandydat i zarazem założyciel Partii Postępowej (PRO) Marco Enriquez-Ominami zdobywając 10,9% głosów, zaś na czwartym, kandydat niezależny – Franco Parisi (10,1%). Poparcie dla pozostałych pięciu kandydatów nie przekroczyło 3%.

15 grudnia odbyła się druga tura wyborów prezydenckich, w których zdecydowane zwycięstwo nad Evelyn Matthei (37,83%) odniosła Michelle Bachelet (62,17% głosów). Po raz pierwszy udział w wyborach prezydenckich nie był obowiązkowy, stąd też niższa niż dotychczas frekwencja – w pierwszej turze wyniosła 49,36%, zaś w drugiej 41,98%.

W swoim pierwszym wystąpieniu, tuż po ogłoszeniu wyników, Michelle Bachelet zapowiedziała przeprowadzenie w ciągu najbliższych miesięcy wielu reform, w tym przede wszystkim reformy szkolnictwa i służby zdrowia, a także reformy podatkowej. Ponadto jej rząd ma zająć się stworzeniem koherentnego państwowego systemu emerytalnego.

Michelle Bachelet urząd prezydenta obejmie 14 marca 2014 roku.

W tym samym dniu odbyły się również wybory parlamentarne, w których Chilijczycy wybierali 120 deputowanych oraz 20 spośród 38 senatorów.

KUBA – DOSTOSOWANIE SOCJALISTYCZNEGO MODELU GOSPODARKI DO WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

21 grudnia prezydent Kuby Raúl Castro przedstawił rządowy projekt ustawy dotyczącej inwestycji zagranicznych, który zostanie poddany pod głosowanie w czasie posiedzenia Zgromadzenia Narodowego w marcu 2014 roku. Celem rządowego projektu ma być „zdynamizowanie rozwoju gospodarczego i społecznego kraju”. W czasie sesji zwyczajnej Zgromadzenia Narodowego Kuby poddano analizie dynamikę przemian gospodarczych zachodzących na Kubie, zwanych „aktualizacją modelu socjalistycznego”. Przy tej okazji Raúl Castro zwrócił się do władz Stanów Zjednoczonych o podjęcie dialogu respektującego suwerenność wyspy.

W ramach dostosowywania socjalistycznej gospodarki do wyzwań współczesności rząd kubański złagodził 28 grudnia restrykcje dotyczące przyznawania pożyczek dla obywateli prowadzących działalność gospodarczą. I tak zmalała minimalna kwota pożyczki zaciąganej przez przedsiębiorców z 3000 pesos kubańskich (120 USD) do 1000 pesos (40 USD), wzrósł zaś okres spłaty z pięciu do dziesięciu lat.

BOLIWIA – WYNIESIENIE NA ORBITĘ SATELITY TELEKOMUNIKACYJNEGO

W końcu grudnia na orbicie okołoziemskiej został umieszczony pierwszy boliwijski satelita telekomunikacyjny nazwany, na cześć przywódcy XVIII-wiecznego powstania niepodległościowego, Tupakiem Katarim. Satelita wyniesiony został ze stacji kosmicznej Xichang w Chinach. Chińczycy udzielili pożyczki w wysokości 2 mln USD oraz przeszkolili 80 boliwijskich – cywilnych i wojskowych – specjalistów, którzy będą kontrolować satelitę z Boliwii. Przewidywany czas pracy, ważącego ponad pięć ton, satelity to 15 lat, zaś jego zadaniem jest zwiększenie możliwości telekomunikacyjnych (w tym dostępu do internetu) w odległych regionach Boliwii.

Dział opracowała: *Beata BEREZA*

